

Vlaamse Regering

Ministerieel besluit tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats Poelberg te Tielt en Dentergem

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluiten van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september en 19 november;

BESLUIT:

Artikel 1. Poelberg te Tielt en Dentergem wordt voorlopig aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

De ankerplaats vertoont zowel geologische, geomorfologische, pedologische, hydrologische als ecologische karakteristieken. Door de verscheidenheid aan geologische formaties, reliëf- en bodemverschillen, de hydrologische omstandigheden met in het bijzonder het voorkomen van bronniveaus, komen waardevolle vegetatietypes voor, m.n. historisch permanente hellinggraslanden, fragmenten van zuur Eikenbos en alluviaal Essen-Olmenbos en jonge loofhoutaanplantingen. Deze variatie aan biotopen is ook voor diverse dierenpopulaties van belang.

Enkele clusters met grasland vertegenwoordigen een natuurwetenschappelijke waarde door het voorkomen van een soortenrijke kruidenvegetatie en door de aanwezigheid van diverse kleine landschapselementen waaronder knotbomen, hagen, hoogstamboomgaarden, bomenrijen, al dan niet begroeide taluds, bronnen, kwelzones en veedrinkpoelen. De natuurwetenschappelijke waarde wordt verder ook bepaald door het voorkomen van autochtone bomen- en struikensoorten in de betreffende landschapselementen.

2° historische waarde:

De ankerplaats bezit in vele opzichten een historische waarde. Behoudens enkele losse vondsten van vuursteenartefacten zijn voorlopig geen vroege nederzettingssporen gekend. Toch geldt voor de hooggelegen geïsoleerde restheuvel een hoge vondstverwachting voor bewoning vanaf de Steentijden. Daarnaast zijn in de ankerplaats enkele laat-middeleeuwse nederzettingen aanwezig van waaruit een vroege landbouwoccupatie ingang heeft gevonden, ondermeer het leenhof van de belangrijkste Tieltse Heerlijkheid Gruuthuse of zogenaamd Tielt-ten-Hove en het achterleen Goed te Karels. Bij deze ontginningskernen zijn nog steeds typische open akkerlandstructuren bewaard.

De historische waarde wordt verder nadrukkelijk beklemtoond door de aanwezigheid van de 17^e eeuwse windmolensite van de Poelbergmolen, thans herkenbaar door een 18^e eeuwse houten staakmolen met molenaarshoeve en maalderij met 19^e en 20^e eeuwse kenmerken. Uit deze geëvolueerde site kan de ganse technische evolutie van het windmolenbedrijf didactisch worden voorgesteld.

Ondanks vroege ontginningsinitiatieven zijn in omgekeerde zin ook uitzonderlijke bosrestanten bewaard, die getuigen van het eertijds uitgestrekt wastineareaal van het Hoenderveld. Een grote oppervlakte landbouwgronden is er pas in de tweede helft van de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw ontstaan, na systematische bosontginning van het Meikensbos-Vijverbos. Een recent initiatief van de Vlaamse overheid voorziet momenteel een historisch relevante herbebossing. Ondanks meerdere verbouwingen, toevoegingen en verdwenen bewoningslocaties, is ook nog een cluster van een 45-tal landarbeiderswoningen of huizenrijen van dagloners herkenbaar of bekend. Deze dichtheid is kenmerkend voor het 18^e en 19^e-eeuwse platteland en tegelijk illustratief voor het hoge niveau van intensieve, grondgebonden landbouw in de Tieltse regio.

Bovendien is er in de ankerplaats een bijzonder divers religieus erfgoed bewaard met oude tot recente, kleine en grote kapellen, met een kloosterschoolsite en een Lourdesgrot al of niet met ommegangstraditie. Er wordt niet uitgesloten dat de site van de oude Koortskapel teruggaat op een vroege cultusplaats die later is gekerstend en als devotieplaats is uitgegroeid tot bedevaartsoord, doch niet tot kern van een parochie.

3° esthetische waarde:

De esthetische waarde van de ankerplaats spreekt vooral uit de talrijk aanwezige vergezichten van op de restheuvel van de Poelberg. De topzone klimt op tot ca. 45 m boven zeespiegelniveau en bezit specifieke panoramische zichten in de wijde omtrek, onder meer over het Mandel-Leiebekken en het Schelde-Leie-interfluvium, tot aan de heuvelrij van de Vlaamse Ardennen (Kluisberg, Hotondberg, Muziekberg), tot voor Doornik (Mont Saint-Aubert) en op de kamlijn van het centraal Westvlaamse zandleemplateau, van waarop onder meer het silhouet van de stad Tielt beeldbepalend is.

Het open akkerlandschap rond de maalvaardig gerestaureerde Poelbergmolen, belangrijk voor de windvang van de molen, wordt beschouwd als één van de meeste gave en intact bewaarde molenlandschappen in Vlaanderen.

4° sociaal-culturele waarde:

In de ankerplaats is de volledige Poelbergomgeving een relatief belangrijke toeristisch-recreatieve trekpleister, voornamelijk voor wandelen en fietsen. Dit blijkt alleen al uit het aanbod aan bewegwijzerde wandel- en fietsroutes, uitgestippeld langsheen een voorlopig nog maar beperkt netwerk van landelijke wegen en paden.

Ook de aanwezigheid van een aan het platteland gelinkt religieus erfgoed van kloosterschool en bedevaartsoorden en een inmiddels grotendeels verdwenen cluster van landarbeiderswoningen kan beschouwd worden als een zekere sociaal-culturele waarde. Daarbinnen hebben onderwijs en devotie een belangrijke plaats gekend, in het bijzonder rond acute hulp- en bijstandsverlening, werkverschaffing en het verspreiden van godsdienst en beschaving. Bovendien zijn aan deze waarden ook bijzondere historische facetten van plattelandsontwikkeling gekoppeld die illustratief zijn voor onder meer het Vlaams pauperisme van halfweg de 19^e eeuw.

5° ruimtelijk-structurende waarde:

De restheuvel die de ankerplaats domineert, uit zich als een positief reliëfelement, gelegen voor de hooggelegen stadskern van Tielt. Vanuit diverse waarnemingspunten is een oriënterend overzicht mogelijk over het Mandel-Leiebekken en het Schelde-Leie-interfluvium, de Vlaamse Ardennen en het centraal Westvlaamse zandleemplateau, met in het bijzonder de kamlijn van het Plateau van Tielt. De maalvaardige Poelbergmolen, hooggeplaatst op de restheuvel, vormt een baken in het omgevende landschap.

Het recente, volgens het historisch patroon, herstelde veld-/bosgebied van het Meikensbos-Vijverbos markeert de kern van het vroegere Hoenderveld, een voormalig uitgestrekt wastineareaal.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1) Restheuvel Poelberg

Binnen de ankerplaats wordt de geïsoleerde restheuvel Poelberg apart onderscheiden. Het windmolenbedrijf van de Poelbergmolen vormt een herkenbaar baken. Vanop de restheuvel zijn talrijke panoramische vergezichten.

a) archeologisch erfgoed:

1. Tielt, Poelberg; losse, niet-geregistreerde Steentijdvondsten (bijl, schrabbers, silexfragmenten);

b) bouwkundig erfgoed:

1. Tielt, Woestijnbosstraat z.nr.; Poelbergmolen (windmolen); 18^e eeuwse houten staakmolen teruggaand op minstens 17^e eeuwse molensite;
2. Tielt, Woestijnbosstraat 4; molenaarshoeve (woonhuis, stal, dwarsschuur, loods, maalderij, aardappelkelder), hoeve met 19^e en 20^e eeuwse kenmerken minstens teruggaand op 18e eeuwse site;
3. Tielt, Poelberg 1; voormalig klooster 'De Hoop' met wijkschooltje zgn. Poelbergschooltje (neogotisch kloosterhuis, kapel, klasvleugel, voortuin en speelkoer), voormalige klooster- en schoolsite uit 1881, teruggaand op midden 19e eeuwse privé-kantklosschool;
4. Tielt, Poelberg z.nr.; O.L.-Vrouw van Lourdesgrot (grot met kapelommegang), grote Lourdesgrot uit 1938 met ommegang van O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten in omhaagd parkje;
5. Tielt, Poelberg, Sneppegeweg, Mankemerrieweg, Dentergemstraat; verdwenen lage huizenrijen (éénlaagswoningen), minstens teruggaand op 19e eeuwse landarbeiderswoningen;

c) landschappelijk erfgoed:

1. Tielt, Woestijnbosstraat 4; hoogstamboomgaard met geschoren erfhaag en erflinde;
2. Tielt, Poelberg 1; hoogstamboomgaard met fragmenten van geschoren erfhaag;
3. Tielt, Poelberg bij nr. 7; erflinde;
4. Tielt, Sneppegeweg, Bergstraat; fragmenten van geschoren erfhaag;
5. Tielt, Bergstraat, Poelberg, Mankemerrieweg, Dentergemstraat z.nr.; hellinggrasland, taluds, veedrinkpoelen en bronniveaus;
6. Tielt, Bergstraat; oud bosrelict;

d) waardevolle zichten:

1. Tielt, Woestijnbosstraat; vergezichten NO, O, ZO, Z en ZW van op restheuvel;
2. Tielt, Poelberg; vergezichten NW, N en NO van op restheuvel;
3. Tielt, Snepwegel; vergezichten ZW, Z en ZO van op restheuvel;

2) Omgeving Koortskapel

Binnen de ankerplaats wordt de omgeving van het voormalige bedevaartsoord rond de oude Koortskapel apart onderscheiden. Daarbij hoort ook de recentere, als parochiekapel bedoelde St.-Annakapel, die evenwel nooit in gebruik werd genomen.

a) archeologisch erfgoed:

1. Dentergem, Tieltseweg; verdwenen 18^e eeuwse kappeltesomweg (14 stades);

b) bouwkundig erfgoed:

1. Dentergem, Tieltseweg z.nr.; oude Koortskapel of zgn. 'Kutskapel' (bedevaarts- en ommegangskapel), hernieuwde kapel met dakruiter teruggaand op minstens 17^e eeuwse devotieplek;
2. Dentergem, Tieltseweg z.nr.; St.-Annakapel of nieuwe Koortskapel (niet-georiënteerd zaalkerkje), grote neogotische parochiekapel uit 1864 met spitsboognis, St.-Annabeeld, verdwenen sacristie en wapenschilden;
3. Dentergem, Tieltseweg 47; voormalige herberg 'De Koortskapelle' (woonhuis met herberg);
4. Dentergem, Tieltseweg bij nr. 49; aardappelkelder;
5. Dentergem, Tieltseweg; verdwenen lage huizenrijen (éénlaagswoningen), minstens teruggaand op 19e eeuwse landarbeiderswoningen;

c) landschappelijk erfgoed:

1. Dentergem, Tieltseweg bij nr. 49; erflindes, knotboom, hoogstamboomgaard en geschoren erfhaag;
2. Dentergem, Tieltseweg z.nr.; geknotte hoekbomen;
3. Dentergem, Tieltseweg; beekdalgrasland, veedrinkpoelen, knotbomen en houtkanten;
4. Dentergem, Klijtgatstraat; onverharde buurtweg;

3) Veld-/Bosgebied Meikensbos-Vijverbos

Binnen de ankerplaats wordt het veld-/bosgebied Meikensbos-Vijverbos apart onderscheiden. Het gebied vormt één van de kernen van het voormalige Hoenderveld. Binnen deze zone liggen zowel de kleine resterende boskern als de recent herbeboste percelen van het Meikensbos-Vijverbos, alsook enkele jonge zaadboomgaarden.

a) bouwkundig erfgoed:

1. Dentergem, Katteknoek 12; boswachtershoevetje (woonhuis, schuurtje en bakoven), laat 19e eeuws hoevetje;
2. Dentergem, Tieltseweg, Marialoopstraat, Ankelaarstraat; verdwenen lage huizenrijen (éénlaagswoningen), minstens teruggaand op 19e eeuwse landarbeiderswoningen;

b) landschappelijk erfgoed:

1. Dentergem, Meikensbos-Vijverbos; oud bosrelict;
2. Dentergem, Meikensbos-Vijverbos; restanten van ontginningsdrenen;
3. Dentergem, Meikensbos-Vijverbos; veedrinkpoelen;
4. Dentergem, Ankelaarstraat bij nr.18; erflinde;

4) Overgangsgebieden met oude bouwlanden

Binnen de ankerplaats wordt een reeks van kleinere overgangsgebieden met oude bouwlanden, gelegen rond de restheuvel van de Poelberg en rond het veld-/bosgebied Meikensbos-Vijverbos als één deelgebied gegroepeerd. In deze zones komen zowel kleinschalige landschapsstructuren voor als concentraties van historisch open akkerland, vaak met clusters van (voormalige) landbouwnederzettingen.

a) archeologisch erfgoed:

1. Tielt, Wakkensesteenweg 16; CAI 72825, sporenclusters van laat Middeleeuwse bewoning en grachtstructuren (Leenhof van Gruuthuse of Tielt-ten-Hove), mogelijke burcht- of kasteelsite van de Heerlijkheid Gruuthuse;
2. Tielt, Dentergemstraat 18; CAI 76938, sporenclusters van laat Middeleeuwse bewoning en grachtstructuren (Goed te Karels);

b) bouwkundig erfgoed:

1. Tielt, Wakkensesteenweg 16; historische hoeve Leenhof van Gruuthuse of zgn. 'Tielt-ten-Hove' (woonhuis met klokkenstoeltje), hoeve met 18^e, 19^e en 20^e eeuwse kenmerken minstens teruggaand op 14^e eeuwse site;
2. Tielt, Mankemerriestraat 1; landhuis (vrijstaand dubbelhuis met tuin), adellijk landhuis uit 1957;
3. Tielt, Wakkensesteenweg 18; hoeve (woonhuis, stallen, schuur), 20^e eeuwse hoeve teruggaand op 18^e eeuwse site;
4. Tielt Bergstraat bij Wakkensesteenweg 18; kapel van 2005 met afbeelding van H. Familie;
5. Tielt, Mankemerriestraat 7; historische hoeve zgn. 'Mankemerriehoeve' (woonhuis, schuur, stal, dwarsschuur, bakhuis), hoeve met 18^e en 19^e eeuwse kenmerken, minstens teruggaand op 18^e site;
6. Tielt, Wiersstraat/Dentergemstraat 7; hoeve zgn. 'Wiershoeve' (woonhuis, schuur, stal), hoeve met 19^e eeuwse kenmerken;
7. Tielt, Wiersstraat/Dentergemstraat 9; hoeve (woonhuis), 19^e eeuwse hoeve;
8. Tielt, Dentergemstraat 13; hoevetje (langgevelhoeve), 19^e eeus hoevetje;
9. Tielt, Dentergemstraat 18; historische hoeve zgn. 'Goed te Karels' (woonhuis, stal, dwarsschuur met wagenhuis, aardappelkelder, rotskapel), hoeve met 19^e en 20^e eeuwse kenmerken minstens teruggaand op 14^e eeuwse site;
10. Tielt, Dentergemstraat z.nr.; St.-Apolloniakapel, in oorsprong 18^e eeus kapelletje;
11. Tielt, Goed te Karelstraat 12; hoeve (woonhuis, schuurstalvleugel), 19^e eeuwse hoeve;
12. Tielt, Putterijstraat 2; hoeve (woonhuis, schuurstalvleugels), 19^e eeuwse hoeve;

13. Tielt, Putterijstraat 42; voormalige hoeve (interbellum-woonhuis, voortuin, serre, schuurstalvleugel, dwarsschuur, pluimveestallen), hoeve met 20e eeuwse kenmerken, teruggaand op minstens 19e eeuwse site, tijdelijke telegrafie- en commandopost van het Belgisch Leger in mei 1940;
14. Tielt, Putterijstraat bij nr.44; Kapel O.-L.-Vrouw-Troost-in-Nood, kapelletje uit 1885;
15. Aarsele, Meikestraat 11; lage huizenrij (voormalige éénlaagswoningen), 19e eeuwse landarbeiderswoningen, teruggaand op 18e eeuwse inplanting;
16. Dentergem, Ankelaarsstraat z.nr.; O.L.-Vrouwkapel van Altijddurende Bijstand, neoclassicistische kapel uit 1883;
17. Dentergem, Katteknok 5; hoeve (woonhuis, schuur), hoeve met 19e eeuwse kenmerken, minstens teruggaand op 18^e eeuwse site;
18. Dentergem, Katteknok 14; historische hoeve (woonhuis, dwarsschuur met wagenhuis, bakhuis, aardappelkelder), hoeve met 19e kenmerken minstens teruggaand op 18e eeuwse site;
19. Tielt, Dentergem, Mankemerriestraat, Dentergemstraat, Putterijstraat, Tieltseweg, Marialoopstraat; verdwenen lage huizenrijen (éénlaagswoningen), minstens teruggaand op 19e eeuwse landarbeiderswoningen;

c) landschappelijk erfgoed:

1. Tielt, Wakkensesteenweg; Gruuthusekouter (traditioneel open bouwland), kouter horend bij het Leenhof Gruuthuse of Tielt-ten-Hoeve;
2. Tielt, Dentergemstraat-Meikestraat, lange ontsluitingsdreeven Goed te Karels, recent heraanplant;
3. Tielt, Dentergemstraat-Marialoopstraat, akker (open bouwland), akkerlandareaal vroeger horend bij het Goed te Karels;
4. Dentergem, Katteknok 14, ontsluitingsdreef historische hoeve;
5. Tielt-Dentergem, verspreid; beekdalgrasland, veedrinkpoelen, hoogstamboomgaarden, erfhagen, knotbomen en houtkanten;

d) waardevolle zichten:

1. Tielt, Mankemerrieweg-Mankemerriestraat; zichtrelaties vanaf landhuis NW over Gruuthusekouter en vanaf zuidoostelijke tangent ZO richting landhuis;
2. Tielt, Godskrijgstraat; zichtrelatie W tot Z op restheuvel en tongvormige uitlopers;
3. Tielt, Dentergemstraat; zichtrelatie Z op restheuvel;
4. Tielt, Dentergemstraat-Goed-te-Karelstraat; zichtrelatie Z tot ZO op Poelbergmolen;
5. Tielt, Putterijstraat; zichtrelatie NW tot NO op Poelbergschooltje en Poelbergmolen;
6. Tielt-Dentergem; Marialoopstraat; zichtrelaties ZW tot N op restheuvel en tongvormige uitlopers;

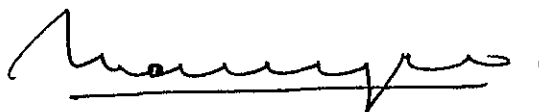

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

04 MEI 2011

Brussel,

Vlaams Minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en
Vlaamse Rand

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Geert Bourgeois', written over a horizontal line.

Geert BOURGEOIS